
Aan:	AO landbouw/IV Limburgse Peelgemeenten
Van:	Pierre Raeven - Hans Corsten
Datum:	20 februari 2020
Betreft:	Notitie: Herijking landbouwoverleg na besluiten BO

AANLEIDING

Het BO schone stallen van 11 oktober 2019 heeft ingestemd met de heroriëntatie van het overleg *Schone Stallen*. Tot nu toe lag de aandacht vooral op de ‘gedoogstoppers’ en de ‘sanering varkenshouderij’ terwijl de komende periode verruiming naar de verduurzaming van de landbouw van belang is. De opgave nu is veel complexer, alles hangt met alles samen, en kan niet meer sectoraal opgepakt worden. Denk aan VAB’s, Energietransitie, Nieuwe natuur, Circulaire Economie, stikstof etc.. Slim en integraal handelen is vereist. Belangrijk is de lobby naar Rijk en Europa. De lijnen naar het Rijk lopen nu vaak alleen via de provincie. Daarnaast blijkt dat de bestuurlijke ambitie en implementatie in de werkprocessen in de diverse gemeenten een wisselend beeld laat zien.

De trajecten voor de twee genoemde thema’s verkeren momenteel in een uitvoerende fase. Dit betekent dat operationele zaken en intergemeentelijke afstemming door de gemeenten kan worden georganiseerd. De provincie is hierbij aanwezig en blijft de interactie met het Rijk invullen. De focus van de toekomstige samenwerking bevat naast de genoemde onderwerpen ook de ontwikkelingen mbt gezonde leefomgeving, innovaties, kennisontwikkeling en –uitrol over nieuwe stalsystemen, ervaringen met de meettrajecten, dwarsverbanden met flankerend beleid (stikstof), energie, circulaire produceren en klimaat. Dát wordt de focus voor de transitie voor de landbouw waarbij in eerste instantie de focus op de veehouderij wordt gelegd. Onderwerpen die onderdeel uitmaken van de Omgevingsvisie (zoals de leegstand, herbenutting bouwkavels, milieukwaliteiten) vormen geen onderdeel van de agenda maar vormen wel de context van de transitie van de landbouw. De wethouders vragen daarom aandacht voor de (bestuurlijke) afstemming met andere trajecten zoals de voorbereiding op de omgevingsvisies en de regionale energiestrategie: deze samenhang wordt komende tijd nader uitgewerkt vanuit het principe verbindend, complementair en integraal.

In de provinciale visie: *koers naar de toekomst*, het provinciaal beleidskader voor de Limburgse landbouw en agrifood, staat dat de samenwerking op het gebied van ‘schone stallen’ (met de 6 Peel-gemeenten) worden doorontwikkeld, met meer ruimte voor gemeenten om hierin hun verantwoordelijkheid te nemen en op termijn eventueel een verbreding van het overleg naar de andere delen van Limburg. Deze memo haakt daar op in. Daarvoor wordt gedacht aan de oprichting van een provinciale platform landbouw als opstap voor de scope naar het brede Limburgse landbouwveld.

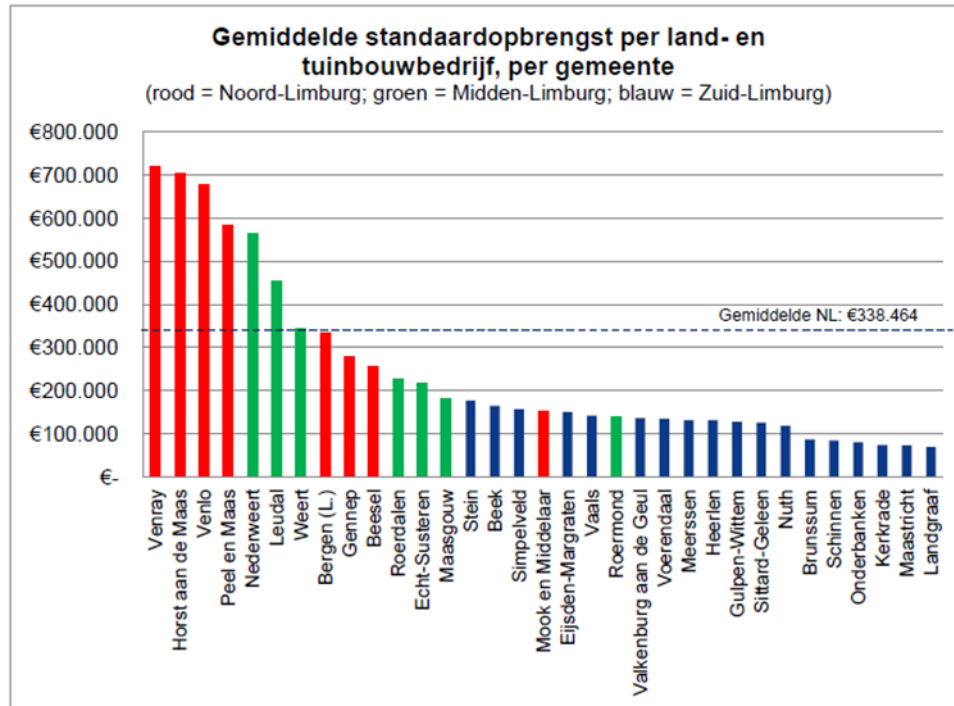
UITVOERINGSAGENDA VITALE VEEHOUDERIJ

In 2018 heeft de Provincie beleid vastgesteld om de veehouderij te vitaliseren langs drie lijnen (innoveren, slim reguleren, oplossen van knelpunten). In het uitvoeringsprogramma zijn ook reductiepercentages vastgesteld voor de emissies uit stallen in 2025 en 2030 voor alle veehouderijsectoren (inclusief melkvee). Onderdeel van dit beleid was ook de (nu openstaande) regeling voor continu meetsystemen in de intensieve veehouderij. De Provincie handhaaft de koers van het ingezette beleid. Inmiddels is met gemeenten een traject in gang gezet om te komen tot duidelijker afspraken over de inzet van provinciaal en gemeentelijk instrumentarium om de beleidsdoelen te realiseren. Q2 2020 is een vernieuwing van het Manifest ‘Zo ziet Limburg dieren’ voorzien, waarin afspraken zullen worden vastgelegd.

Daarnaast zijn in de uitvoeringsagenda een aantal kwaliteitsambities beschreven waarvoor een lobby bij het Rijk wordt gevoerd (zoals experimenteerruimte en de APK voor verouderde stallen). Hierover zijn de gesprekken tussen MinLNV, MinlenW, VNG en IPO gaande.

FOTO VAN DE LIMBURGSE LANDBOUW

Landbouw en aan de landbouw gerelateerde bedrijfstakken vormen een krachtig onderdeel van de Limburgse economie. Onderzoek heeft aangetoond dat de toegevoegde waarde van het Limburgse agrifoodcomplex circa 2,6 miljard euro bedraagt, waarvan 723 miljoen euro vanuit de primaire sector. Dat is 8% van de Limburgse economie en ook de bijdrage aan de Limburgse werkgelegenheid bedraagt circa 8% (ruim 46.000 banen, waarvan ruim 16.000 in de primaire sector), los nog van internationale werkers die niet altijd in de statistieken naar voren komen. De regionale verschillen zijn wel groot; onderstaand figuur laat zien dat het standaard verdienvermogen van de agrofoodbedrijven regionaal verschilt.

Bron: CBS 2016, bewerking BCI

Bovendien blijkt dat 12 % van de grote bedrijven, ongeveer 58 % van de totale verdiencapaciteit van de Noord- en Midden-Limburgse land- en tuinbouwbedrijven bezitten. Deze groep bedrijven is groeiende en daarmee een krachtige motor voor de regio. Als gekeken wordt naar de gemeenten waar over het algemeen de grootste agrarische bedrijven gevonden kunnen worden, dan valt op dat 4 Noord-Limburgse en 3 Midden-Limburgse gemeenten, zeer omvangrijke bedrijven herbergen welke boven het Nederlands gemiddelde scoren. Hiermee worden omvang en kracht van het agrocomplex in de gemeenten Venray, Horst aan de Maas, Venlo, Peel en Maas, Nederweert, Leudal en Weert onderbouwd (Limburg-West).

AMBITIE

De uitdaging voor de komende jaren is om in Limburg een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving te creëren en te koersen op een transitie naar duurzaam ruimtegebruik waarin ruimte is voor een innovatieve landbouw en plattelands economie. Het economische rendement is niet alleen verbonden aan productie. Economisch rendement is geen doel maar een voorwaarde om de transitie naar een duurzame landbouw met als speerpunt gezonde voeding, gezonde bodem en een gezonde omgeving.

Met behulp van de onderstaande 4 inhoudelijke programmalijnen wil het Platform Vitale Landbouw deze ambitie realiseren:

I. Gezonde leefomgeving

Gezondheid is cruciaal voor de landbouw van de toekomst. Gezondheid is ook cruciaal voor de bewoners van het buitengebied. Zij mogen niet worden gehinderd door zaken die hun gezondheid kunnen bedreigen. Gezondheid van mens én dier is onontbeerlijk voor een duurzame, slimme agrifood regio. Daar waar zich knelpunten voordoen die lokaal veel overlast geven zoeken betrokkenen naar een lokale oplossing. Met als basis de constructieve dialoog tussen lokale betrokkenen, met de gemeente als trekker.

II. Innovatie

Innoveren is absoluut noodzakelijk voor de transitie. Innovatie is geen doel op zich maar een middel. Het doel van de innovatie staat steeds voorop. Alleen dan ontstaat een sector van topkwaliteit. We gaan werken aan de 'biobased en circulaire economy' waarin alle grondstoffen optimaal worden benut. En we werken aan innovatieve verdienmodellen, onderscheidende producten, ketensamenwerking en ondernemen in lokale netwerken. De provincie, Keyport, Crossroads, ESZL, LIOF ondersteunt dit met diverse stimuleringsregelingen, het versterken van onderlinge samenwerking, het creëren van cross-overs met marketing, high tech, gezondheid etc. en aan het toegankelijk maken van innovaties.

III. Circulair produceren

De noodzakelijke transitie kan alleen plaatsvinden als de gehele keten in samenhang verandert. Daarbij leggen we focus om kringlopen op een zo laag mogelijke schaal te sluiten. Door samen de transitie op te pakken en stap voor stap ketens te sluiten zal uiteindelijk elk onderdeel waarde toevoegen. Denk aan zaken als productie van hernieuwbare grondstoffen, benutting (food-)reststromen, mestverwaarding en bodembeheer.

IV. Samenwerken en kennisopbouw

Het Platform Vitale Landbouw is in het leven geroepen om iedereen die een deelverantwoordelijkheid heeft via een gezamenlijk podium, ideevorming aan te jagen, vernieuwers met elkaar in verbinding te brengen en de aanpak kritisch te volgen door efficiënt, effectief en samenhangend te werken. Voelt de sector eigenaarschap om de transitie naar circulariteit vorm en inhoud te geven of kijkt men vooral naar de overheid en wacht af?

Hierbij ligt het belang bij:

- Zorgen dat er een netwerk is;
- Contacten leggen op het juiste moment;
- Zorgdragen dat de juiste informatie op de juiste plek komt;
- Platform heeft de rol van initiëren en verbinden;
- Platform is de plek om de uitvoering in gang te zetten.

WAT GAAN WE DOEN

Deze notitie beschrijft op hoofdlijnen de koers voor het Platform Vitale Landbouw voor de komende jaren. Om focus te houden is het goed om ons op een aantal thema's te richten en daarvoor bijeenkomsten te houden waarin de voorlopers en innovators bijeenkomen om de eerste stappen te maken. Vervolgens ontstaan vanzelf projecten waarin energie zit en waarmee aan de slag gegaan kan worden. De ambitie voor het Platform Vitale Landbouw tot 2025 is:

- Feiten cijfers in beeld (2020): een goede dataset op basis waarvan vergunninggegevens (omgevingswet en WNB), ruimtegebruik, dieraantallen, leegstand, natuur en effecten een provinciebreed beeld laten zien voor de veehouderij dat jaarlijks gemonitord wordt;
- Herstel van vertrouwen tussen overheid, haar burgers en haar ondernemers via het voorkomen van overbelaste geursituaties op lokaal niveau;
- Gezonde landbouw in een gezonde leefomgeving waarin ontwikkelruimte, transformatie en afbouw katalysator zijn voor kwaliteitverbetering voor bedrijf en omgeving;
- Oplossen van gezondheidsrisico's. Er mag geen hinder zijn die de gezondheid kan bedreigen;
- Met ketenpartners bouwen aan vertsterkte of nieuwe partnerships in de voedselketen;
- Creëren van toegevoegde waarde door samenwerking met Brightland Campus Greenport Venlo, crossovers met het MKB (Keyport, Crossroads, ESZL, LIOF) en kennispartijen (WUR, HAS) gericht op onderscheidende producten waarin gezond voesels, datasturing (meten= weten e.d., data analyses) en biobased belangrijke peilers zijn.

Het wordt een aanpak en proces met aandacht voor mens, ondernemer en omgeving. Daarmee wordt niet alleen de lokale verankering verstevigd, ook de positie van de veehouderij in internationale context wordt daarmee versterkt. De individuele deelnemers in het Platform Vitale Landbouw hebben de afgelopen jaren een duidelijk beeld gekregen welke dynamiek in het buitengebied plaatsvindt. De focus ligt op veehouderij met oog voor de context, namelijk alle ontwikkelingen in het buitengebied (oplossingen/gevolgen liggen ook buiten de veehouderij).

Daarbij is er behoefte aan:

- Een structureel overleg tussen de Noord- en Midden-Limburgse gemeenten en provincie met vertegenwoordigers vanuit sector, kennis, omgeving;
- Bij dit overleg ligt de focus in de eerste fase op de transitie van de veehouderij en in de tweede fase op uitbreiding naar de gehele (grondgebonden) landbouw;
- Geleidelijke uitbreiding van het zwaartepunt naar geheel Noord en Midden-Limburg en de Zuid-Limburgse gemeenten;
- Ambtelijke aanvulling met Rijk (LNV), WL (Waterschap Limburg).

HOE GAAN WE HET DOEN

Het werk van het Platform Vitale Landbouw wordt omschreven als stimuleren, aanjagen, organiseren, signaleren en faciliteren. Met andere woorden: het platform heeft een sterk procesgeoriënteerde rol. Het platform netwerkt, zoekt innovatie en verbindt inhoud en proces. Deze werkwijze is heel herkenbaar en laagdrempelig. Het platform faciliteert, vormgegeven in 4 inhoudelijke programmalijnen.

Elke programmalijn krijgt een bestuurlijk en ambtelijk trekker die wordt ondersteund door andere gemeenten, provincie en stakeholders. De programmalijn trekkers vormen, samen met vertegenwoordigers vanuit sector, kennis, provincie, gemeenten en omgeving, het Ambtelijk en Bestuurlijk overleg Vitale Landbouw. Aanvankelijk ligt de focus op Noord en Midden-Limburg met een uitnodiging naar Zuid-Limburg. Naast veehouderij ligt in een later stadium opschaling voor de hand naar de landbouw in de volle breedte (akkerbouw, fruitteelt en grondgebonden sectoren).

AANPAK

Centraal staat de samenwerking van de juiste partijen met relevante kennis om de uitvoering ter hand te nemen. Er wordt gestreefd naar een grote mate van zelfstandigheid van de samenwerking. In de beginfase is er ondersteuning bij de organisatie en het op gang brengen van de samenwerking. De samenhang van de acties leidt tot een effectievere samenwerking van de 4 overheidslagen (Rijk, provincie, waterschap, gemeenten) door aanpak mbt:

Reikwijdte:

- I. Uitvoeren van en signaleren / oplossen van (bestuurlijke) problemen bij de lopende uitvoering van de uitvoeringsagenda vitale veehouderij met als aandachtsgebied de gedoogstoppers en sanering varkenshouderij en/of bijdragen aan adequate toezicht / handhaving);
- II. Organiseren van de uitvoering van de uitvoeringsagenda vitale veehouderij in samenhang met de gemeentelijke agrifood doelen dmv flexibele samenwerkingsverbanden;
- III. Bijdragen aan de uitvoering van het provinciaal beleidskader 'Koers naar de toekomst';
- IV. Bijdrage aan de huidige en aanstaande gemeentelijke beleidskaders en programma's.

Organisatie

- I. Vorming Stuurgroep Platform Vitale Landbouw met vooralsnog 6 Peelgemeenten, provincie, NMFL, LLTB, LNV, WL, Rabobank [4 maal/jaar]. Dit platform is het overkoepelend landbouwoverleg in Limburg waarbij de aanhaking met andere gemeenten en regio's in later stadium wordt gezien; Focus: "Versneld en samen op weg naar een toekomstbestendige Veehouderij / Landbouw"
- II. Inrichting Kernteam Platform Vitale Landbouw ("gebiedsbureau+") met vertegenwoordigers vanuit sector, kennis, provincie, omgeving en gemeenten en de 4 programmalijntrekkers.
- III. In het verlengde hiervan vorming van 4 inhoudelijke programmalijnen welke fungeren als uitvoeringsorganisatie voor de Stuurgroep. Trekker: Kernteam
- IV. De samenwerking in het Platform Vitale Landbouw zal middels een herijking van het Manifest Duurzame Veehouderij worden vastgelegd.
- V. Het boeg-trio van het Platform Vitale Landbouw wordt gevormd door de verantwoordelijk gedeputeerde van de provincie Limburg, bestuurlijk vertegenwoordiger bedrijfsleven en bestuurlijk vertegenwoordiger VNG welke ook de rol van voorzitter vervuld. Secretariaatsrol wordt vanuit Kernteam door gebiedsbureau ingevuld.

CONCREET

De actualiteit van de stikstof problematiek bevestigt eens te meer dat een gezamenlijke verantwoordelijkheid en –opereren essentieel zijn waarvoor de basis in orde moet zijn.

Het Platform Vitale Landbouw hanteert de volgende prioritering:

- I. Q1-2020: inrichting adequate uitvoeringsstructuur / samenwerkingsverband met toereikende capaciteit, expertise en daadkracht;
- II. Q1-2020: Het adequaat Monitorings-database concept (WebBvb op orde, benutting GAB bestanden RvO, aansluiting WNB data op WebBvb, definitief beeld stoppers 2020, overzicht innovatietrajecten en ondersteuning e.d) ontwerpen;
- III. Q1 -2020: benoemen van de gedeelte verantwoordelijkheid en op basis van samenwerking komen tot efficiënte werkprocessen in stuurgroep, kernteam en in de 4 programmalijnen;
- IV. Q 1-2020: kennisopbouw met betrekking tot de aankomende nieuwe opgaven (o.a. de extra bevoegdheden voorkomende uit het experiment van inzet van de Crisis en Herstel Wet m.b.t. vergunbaarheid innovatie ontwikkelingen in de veehouderij, inzet op meten=weten e.d.)

Om dit te bewerkstelligen wordt de volgende uitrol voorgesteld:

- I. Q1-2020: de 6 Peelgemeenten nemen het voortouw voor de prioriteiten en vullen het ‘eigenaarschap van de programmalijnen’ in;
- II. medio 2020: wordt de aansluiting / uitrol opgezocht naar de overige gemeenten in NM-Limburg alsook de connectie met Zuid-Limburg uitgebouwd.